

Samuel Magnus Hill - Valda Dikter
Innehållsförteckning

Inledning av Lars Nordström

Avdelning I: Minnen från Sverige

“Ottarsmaja”

”Backstugusittarepojken”

Avdelning II: Om livet i Amerika

“Man bör lefva ett högre lif”

“Ode till slentrianen”

“Grefven”

“Nutidens Magdalena”

“Amerika”

“Övermänniskan”

“Sankt Hoover”

“Sfinxens gåta”

“Grottekvarnen och kanonmaten”

Avdelning III: Protestdikter mot Första världskriget

“Jag kan ej”

“Offerhandlingen”

Avdelning IV: De sista åren i Oregon

“På min sextiotredje födelsedag”

“The Oregon Song”

“Hälsning till Sverige”

“I den täcka Karlsborgsdalen”

“Bland stubbar och stockar”

“Emigrantens hemlängtan”

Inledning

Lars Nordström

Annons-Uggletoner Samuel Magnus Hill (1851–1921), föddes i Västra Ryd, Östergötland, och utvandrade till USA 1868. Efter närmare trettio år i Nebraska kom han att tillbringa sina sista levnadsår i Oregon. Hill är den enda person (hittills) som någonsin givit ut en diktsamling på svenska i Oregon. Dikterna fick titeln Uggletoner i vargatider, och i Hills vokabulär betyder ”uggletoner” ungefär detsamma som klagosånger. Dikterna kom ut på eget förlag den 30:e augusti 1916 i Portland, Oregon.

Även om dessa dikter behandlade en rad olika ämnen, var dess ironiska och satiriska udd främst riktad mot det industriella och fullständigt vansinniga dödande som kännetecknade det Första världskriget. Det är således över krigets dårskap som han sjunger sina klagosånger.

1915 erhöll Hill ett års tjänstledighet från Luther College (som låg i Wahoo, Nebraska), där han tjänstgjort bl a som rektor och lärare. Ett helt år Uggletoner-Coverutan akademiska plikter gav honom plötsligt gott om tid att skriva. Med sin nyförvärvade svenska skrivmaskin skrev han rent sin emigrantdagbok från 1868 samt gamla brev från släktingar och vänner i Sverige. Han författade en självbiografi i två delar och en rad nya dikter. Hill var också upptagen med att försöka hitta en förläggare till sin översättning av Vergilius verk Aeneiden. Försöket misslyckades och tolkningen (från latin till engelsk hexameter) kom aldrig ut. Hills manuskript har ännu inte återfunnits.

Allt sedan universitetsåren på Augustana College i Rock Island, Illinois, där han utexaminerades 1879 (och möjligen var bekant med Sven Delblancs morfar, Axel Nordfält), hade Hill gärna fattat pennan. Hans artiklar, kåserier, personporträtt, dikter och sånger kom ut i ett flertal svenskspråkiga tidningar och tidskrifter runtom i Amerika. Hill skrev nästan uteslutande på svenska, och (som är så vanligt bland akademiska skriftställare), anslog gärna en ironisk ton i sina dikter. År 1890 gav han ut en svit religösa poem i en antologi innehållande fyra svenska skalders. Den fick titeln Fyrväplingen: valda stycken, och gavs ut av den svensk-språkiga tidningen Omaha-posten i Nebraska.

Samuel Magnus Hills författarskap speglar tydligt hans moraliska ställningstaganden och övertygelser, och man märker snabbt att många av hans värderingar formades före emigrationen och var ett resultat av de upplevelser han hade under sina första sjutton år i Sverige. Som landlösa jordbruksarbetare levde familjen på samhällets botten. Under barndomen och ungdomsåren hade han således upplevt extrem fattigdom. Familjen var också en del av den pietistiska väckelsevåg som drog genom Sverige i mitten av 1800-talet, och man fick därför också uppleva religiös diskriminering. Hill ansåg att Sverige styrdes av lagar och bestämmelser som huvudsakligen var till för att bevara befintliga klasskillnader. Han skriver i sin opublicerade självbiografi att han tidigt såg Sverige som ett land som aldrig skulle ge honom en chans att avancera i samhället, något som USA däremot var villigt att ge honom. Dessa omständigheter formade hans syn på världen och de skymtar ofta i hans dikter. Tack vare idogt arbete och akademiska studier, liksom karriären som universitetslärare på Gustavus Adolphus College och Luther College, blev Hill under hela sitt liv en ständig förespråkare för nödvändigheten av utbildning, strävan och flit.

Under en rad år arbetade Samuel Magnus Hill som en av redaktörerna för den svenskspråkiga tidskriften Ungdomsvännen som gavs ut på en rad platser i Mellanvästern – Chicago, Minneapolis och Rock Island – från 1879 till 1918. På våren 1901 återvände Hill för första gången sedan utvandringen till Sverige. Dels sonderade han möjligheten att flytta tillbaka till Sverige med sin familj (vilket han inte lyckades med), dels försökte han kontakta en rad framstående svenska författare, politiker och religiösa ledare. När han på hösten samma år återvände till Nebraska, introducerade han många av dem i Ungdomsvännen. Han skrev bl a till den välkände socialisten Hjalmar Branting, och han började brevväxla med Selma Lagerlöf. Till att börja med försökte Hill intressera Lagerlöf i ett projekt där de gemensamt skulle skriva en lärobok för den svenska skolan om ett nytt amerikanskt sätt att undervisa grammatik. När det inte lyckades försökte han övertala Lagerlöf att resa till Amerika och skriva en roman om svensk-amerikanernas öden och äventyr. Hill erbjöd sig att använda sitt omfattande kontaktnät och personligen organisera en föreläsningsserie genom Förenta Staterna, men som vi vet blev det inget av den resan.

Man märker tydligt att Hill påverkades av många av de socialistiska tankegångar som cirkulerade i början av 1900-talet – kanske även av de många skandaler som under samma tidsepok valsade runt i pressen – och han delade socialisternas förbittring över ärvd rikedom och makt. Han tog också ofta avstånd från olika former av imperialism, och speciellt då det brittiska imperiets förehavanden i Indien, Afrika och Kina. Hill lade ner hela sin själ i den omfattande folkrörelse som försökte hålla USA neutralt under Första världskriget, och såg (återigen som socialisterna gjorde) krig främst som en kamp mellan starka ekonomiska intressen. Krig, menade Hill, ledde inte till annat än lidande för vanligt folk.

Från de brev som bevarats från den här tiden kan vi se att han kämpade hårt för att påverka amerikanska politiker att ta ställning för neutralitet i kriget, och när beslutet att gå med slutligen togs våren 1917, måste det ha varit en store besvikelse för honom.

De dikter som Hill skrev i Oregon efter utgivningen av Uggletoner i vargatider kom aldrig att publiceras i en ny samling. Nästan alla de dikter han skrev under sina sista år faller i en av två grupper: dels snabbt hopsnickrade dagsverser för händelser i den svenska kolonin (dödsfall, födelsedagar, bröllopsdagar, o dyl), dels mer personliga dikter som präglas av hemlängtan till Sverige, resignation, tankar om fattigdom och lidande, om krig och orättvisor, bristen på jämlikhet och en djup längtan efter Gud. Samuel Magnus Hill höll pennan varm och dikterna travade upp sig i byrålådan. De finns nu bevarade i Samuel Magnus Hill-Samlingen på Swenson Center, Augustana College, Rock Island, Illinois.

Avdelning I: Minnen från Sverige

Ottarsmaja

Ottarsmaja, jag minns henne grannt,
ty hon var min mormor hon.
Mistydd och hånad för hvad hon såg sannt,
hon lefde och dog uti tron.
Skollärrinna för bygdens barn,
satt hon vid sländan och spann,
stundom hon äfven tvinnade garn –
och brasan i spiseln brann.

Där fick jag lära mitt abcd,
jag satt blott och hörde på,
ty jag var för ung att mig läxor ge,

men läxan jag lärde ändå.
Mitt rykte då fördes i nejden ut,
ett underbarn säkert jag var,
hvadhelst som hände jag skulle till slut
bli lärd och en duktig karl.

Ottarsmaja jag minns henne grannt,
den enda i hela vår trakt,
som kallades läsare. En bekant,
en enda, som lisa bragt,
Maja i Vänerbjörk hette hon,
hon bodde så långt ifrån,
men ett de voro, de båda i tron,
ett också för spott och hån.

En gång de möttes för hvarje år,
så länge de orkade gå.
Men Ottarsmaja blev lagd på bår,
den andra blef ensam då.
Hon blef dock ej ensam, ty många fler
fingo ögonen öppna att se.
"Förvillelsen" spriddes allt mer och mer,
trots hotelser, hån och spe.

Och budet kom så till oss en dag,
att mormor nu borta var.
Vi gingo då, far och mor och jag,
och en i sänder mig bar.
Två veckor på sjunde året jag gått,
och vägen var lång och svår.
När Svärfvarehemmet vi slutligen nått,
då såg jag min mormor på bår.

Gamla mormor, jag minns henne grannt,
där hon kall uti kistan låg.
Och kistan fick bäras , ty vägen var brant,
det första begrafningståg,
som jag bevistat, jag minns det klart,
sen femtioåtta år.
Och framtiden ofta gör uppenbart
hvad en trogen här nere förmår.

Och Maja i Vänerbjörk såg jag sen
rätt ofta i Ryd och Sund.
Den gamla var nu icke längre allen,
som förr vid en bönestund.
Hon bad och predikade, sjöng och bad,
och talade ofta om,
hur fordom hon kände sig innerligt glad,

när mormor till henne kom.

Den 24 januari 1915. Min mormor dog den 24 jan. 1857 och begrofs en vecka därefter på en söndag. Det var den första begrafning jag var med om.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

Backstugusittarepojken
Backstugusittarepojke är jag
och blir icke annat i alla min dar.
Backstugusittaremärket bär jag,
och hutordens ekon i minnet stå kvar.

Huttrande stod jag med mössan under armen,
tordes ej knota af fruktan för stryk,
tordes ej visa den sjudande harmen
tordes ej knysta af frihet ett fnyk.

”Världen är sopad men är den väl slickad?”
var ängsliga frågan i hela min trakt.
Redan som gosse jag kände mig skickad
att gifva en stöt åt tyrannens makt.
Om det var möjligt, det brydde ej min hjärna,
nödvändigt var dock att något blef gjordt.
Fåfångt det syntes mot hindren att spjärna,
motståndet var i min tanke för stort.

Plötsligt den utsikten öppnades för mig,
att landet i vester står ädelt och fritt.
Hutaresnobbarnas hätskhet ej stör mig,
och ungdomshänsförelsen siar så vidt ...
Framtiden vinkar, mot vester jag spanar,
järnhästen hinner sitt mål, Göteborg.
Ankaret lyftes, ej ynglingen anar
hvad honom möter af glädje och sorg.

Mycket jag funnit och mycket förfarit
i frihetens land, som jag ej skulle trott.
Hutaredjäfvulen också har varit
där frihetens gud skulle ostörd ha bott.
Backstugusittare här man ock finner,
vilddjursnaturen här ock bryter fram.
Frihetens låga dock starkare brinner,
arbetet hädas ej här som en skam.

Därför, I backstugusittareslafvar,
af innersta hjärta jag hör Eder till.

Gräfvn nu snart åt tyrannerna grafvar,
ty därtill att hjälpa ett spadtag jag vill.
Låtom oss då blifva likar, ej herrar!
En står för alla och alla för en!
Härskareskapet det endast förvärrar;
jämlik och fri, är vårt lösenord sen.

Den syttende maj, 1915.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 3.]

Avdelning II: Om livet i Amerika
Man bör lefva ett högre lif
Man bör lefva ett högre lif,
ett lif, som hör anden till!

Ah, det är bara ett tidsfördrif
för den, som sitt bästa vill!
Äta och sofva och ha det godt
är väl ändock den bästa lott.

Nej tacka vill jag att vara en gris,
då kan man få ha det godt.

Hädanefter skall jag bli klok
och slå alla sorger bort.

Hvarför dock bära på mödans ok,
då lifvet dock är så kort?

Högre rymder jag ej vill nå,
sorgfri jag vill genom lifvet gå,
lefva i allt som en äkta gris,

i lugn och maklighet blott.

Grand Junction, Iowa den 12 oktober 1898.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

* * *

Ode till slentrianen
Slentrian, o slentrian,
o, hvad skall du göra?
Samma gamla, nötta ban
vill du jämt oss föra.
Aldrig tåla något nytt,
ingenting skall bli förbytt.

I din mörka, trånga hytt
intet kan sig röra.

När du någonting får se,
som kan oro väcka,
strax en kalldusch du kan ge,
som skall elden släcka.
Sky all nyhet som en pest,
men den nyhet allra mest,
att det gamla ej är bäst.
Skulle det ej räcka?

Som i fars och farfars dar
så skall det förblifva.
Håll det gamla stadigt kvar,
det blott lugn kan gifva.
Slentrianen är din fröjd,
var du bara lugn och nöjd.
Aldrig bör du blifva böjd
att din skatt fördrifva.

Lefve då herr Slentrian
lifvet utan ända.
Samma hjulspår man är van
hjulet skall sig vända.
Annars kan det spåra ur,
bryta emot all natur
utaf människor och djur –
och oss räddning sända!

[Publicerad i Ungdomsvännen, Årgång XXIII, No. 9, September 1918, s. 215.]

* * *

>Grefven

Jag minnes mannen med den höga pannan,
han stod där, blek och mager, stram och rak,
han, som i flydda tider var en annan,
och af sitt förra själf nu blott ett vrak.

Han talar säfligt, ingenting nu brådskar,
och ingenting han har att lefva för.
Han kunde ha varit broder till kung Oskar;
men minnen plåga blott – dem ingen rör.

Han om sin Agnes med förtjusning talar,
det var hans hustru i hans medgångs dar.
Hans lefnads afton nu i dunkel dalar,
men detta solskensminne har han kvar.

Men hvad han själf och hvad hon hade varit
det blir hans hemlighet, ej lätt förådd.
Jag frågar ej, för den som sorg förfarit,
för honom sorgen ock är lätt förstådd.

Han hade tjänat, sade han, vid hofvet.
Hvad måne drifvit honom därifrån?
Blef han förvillad af det fagra lofvet,
var hala smickret där hans lärospån?
Champagnevinet där i strömmar flöda
och dansens virvlar gå i ystert ras,
och tidens tråkighet man söker döda.
Ja, då kan lifvet gå i kras.

En nyhet ifrån Stockholm stod i bladen,
det var ett gods, ett fideikommiss,
och den var utdöd, gamla ättarraden.
Hvem näste mannen var man var ej viss.
Det var en hofman och till rangen greve,
hans ätt, hans ålder och hans hela skick
beskrefs fullständigt. De där hemma blefve
oss helt förbundne för hvad nytt man fick.

Och från Ohio kom så sent omsider
från vederbörande en kort notis:
Där dött en man, som förr sett bättre tider,
han var ett fattighjon på eget vis.
Och dessa nyheter jag nu adderar:
Var fattighjonet mannen, stram och rak?
Hans lefnadssaga jag ej utstofferar,
hans hemlighet, den var hans egen sak.

En tillflyktsort har detta landet varit
för mången jäktad mödans arme son,
och mången man förhoppningsfull har farit
till vesterlandet undan spott och hån.
Från hofvet och från Sveriges höga herrar
ej komma andra än ruiner blott,
ty rangens stängsel deras sak förvärrar:
arbetets nesa, fattigdomens brott.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

* * *

En nutidens Magdalena
Hon stod såsom fordom en gång Magdalena
och väntade på att få höra sin dom.
Hon var nu ej längre den glada, den rena,
och framtiden syntes så ödslig och tom.
Och kvinnornas ögon voro så hvassa,
de tänkte ej på, att en syster hon var.
Och ifrigt de började hviska och tassa:
”Men se sådan dräkt den uslingen har!”

Och domaren satt där så hotfull och trumpen.
Hvad skulle de hit med den uslingen för?
Ty om det var ödet — åh nej, det var slumpen,
som ofta spektakel med mänskorna gör.
Han satt såsom domare, han måste döma
en kvinna, som offrat sin ära, sin dygd.
Men han var förföraren, skulle hon gömma
hans brott och blott minnas sin nesa och blygd?

Det borde hon göra, ty så konvensansen
bestämde, och den är nu samhällets lag.
Hon mindes nog kvällen, då hon uti dansen
fick svänga i yran så lustiga tag.
Så mindes hon bjudningen, glammet och vinet,
men sen kom dunklet, då ögat blev matt.
Ån hörde hon tasslet och hånet och grinnet,
och där nu förföraren på domstolen satt.

”Här femtio dollars och sedan till häktet!”
Ja, så lydde domen, det hörde hon väl.
Men bittert hon tänkte: Det skrymtaresläktet,
hvad omsorg ha de om en synderskas själ?
Hon tänkte på barndomen, modern och kojan,
att hon blott för fattigdom, hunger och nöd —
Men så i förtviflan hon slet sig ur bojan:
”Nej, du är den skyldige!” Så var hon död.

Hvad väsen och larm! Utaf svimmande kvinnor
och domarens hustru hysteriska skrik.
Och ljungande blickar af Amors prästinnor,
och domaren darrande, blek som ett lik.
Säg, var det väl slumpen? Säg, var det väl ödet?
Nej, nu var det Gud som här viste sin makt.
Ty mången är ”fallen”, som ”fallit” för brödet,
och mången de höge ”på fall” hava bragt.

Den 6 mars 1914. Insändt till Nya Idun.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 3.]

* * *

Amerika

Här skrävlas mycket om jämlikheten,
här utbasunas, att man är fri.

Men jag vill svälja helt tyst förtreten
och icke märka vårt slaveri.

Här mänskans värde med guldet mätes,
här allt är rätt blott det lyckas väl,
här man värderar det högst som ätes,
den svage krossas av våldets häl.

Vi plågas ej av aristokrater,
vi sucka ej under någon kung!

Jo, Pytt! Här styres vi av krabater,
mångmiljonärernas makt är tung.

Ett rovsystem blott är politiken,
och fattigman trampas ned till träl,
och ärligheten syns från oss viken,
och den får heder och makt, som stjal.

Nej, frände, här finns ej paradiset,
här finns ock skillnad på rik och arm.

Man ändrat namn och så fått priset,
och själv berömt sig så hjärtevarm.

Ja, här ock lever ett Adams släkte
och synden har även här sin makt.

Det sköna landet, din blick upptäckte,
är fjärran här ovan skyn förlagt!

[Från antologin Amerika-Svensk Lyrik genom 100 år, 1848-1948, sammanställd av Martin S. Allwood, 1949.]

* * *

Övermänniskan

Vida den främste på jorden jag står,
blickar på människors hop.

Trotsig och hög ibland jämmer jag går,
rörs ej av uslingars rop.

Motståndet krossas, där jag drager fram,

död man ej stör med sitt knot.
Ingen för makten kan sätta en damm,
allt faller ned för min fot.

Krypen föraktar jag. De äro till
just för att jag skall ha gott.
Lagen må klandras hur mycket man vill,
svagheten endast är brott.
Packet skall veta, att makten är rätt,
endaste rätten, som finns.
Självt jag bestämmer båd' medel och sätt,
målet är gott, då det vinnas.

Människors barn äro slavar åt mig,
allt vad de hava är mitt.
Födan de tjäna helt sparsamt åt sig,
jag njuter fukterna fritt.
Sönerna driver jag dag efter dag,
aldrig min arm blivit matt.
Människors döttrar i njutningens lag
offra mig fåringens skatt.

Krypet skall tvingas. Är jag icke Gud?
Vem kan min överman bli?
Allting skall lyda mitt härskarebud,
det är blott jag, som är fri.
Lugn ifrån höjderna skådar jag ned;
strid flyter folkströmmens flod.
Härskarn är jag, kring mig råder fred,
klagan jag kväver i blod.

[Från antologin Amerika-Svensk Lyrik genom 100 år, 1848-1948, sammanställd av Martin S. Allwood, 1949.]

* * *

Sankt Hoover
Helige Hoover, hör oss!
Hör oss, vi svälta, och småttingar dö.
Korna i stallet ha intet hö.
Hvad skall vår ängslan och sorg förströ?
Kriget i grund förgör oss.

Hör oss, du helige Hoover!
Nu är all makten ju lagd i din hand,
ensam du råder i detta land.
Sänd dina budskap från strand till strand,
vet du ej våra behöfver?

Priset på hvetet du satte,
sätt ock ett pris uppå gossarnas blod,
stärk deras unga, liffliga mod.
Res dem till minne en ärestod,
trösta de fege och matte.

Många kommande dagar
skola bevara ditt namn så väl.
Att icke flera få svälta ihjäl,
sälja sin son och sin dotter till träl,
tacke de Hoovers lagar.

Hell dig, du helige Hoover!
Hälgondyrkan ditt namn är värdt.
Många millioner din omsorg närt.
Sparsamhet mången ovillig du lärt,
därpå finns tusentals profver.

Framtidens barn dig dyrka.
Du har bevisat hvad få ha trott:
fattigdom ej utaf lättja berott,
men att sig plundringsfurstarna skott
genom sin penningestyrka.

Helige Hoover, led oss!
Du kan oss visa hvad lag är rätt:
Därför enhvar, som vill äta sig mätt,
honom beskedligt till arbete sätt.
Rättvisan är då med oss.

S.M.H. En Hoovers beundrare.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

Kommentar:

Herbert Hoover, 1874 – 1964, USA:s 31:e president (1929 – 1933). Hill avled 1921, dvs åtta år innan Hoover tillträdde som president, så den här dikten hyllar Hoovers arbete som ansvarig för US Food Administration under Första världskriget. Under krigsåren lyckades Hoover dra ner på den mängd mat som behövdes i Europa och på så vis undvika ransonering i USA, samtidigt som han lyckades försörja de allierade styrkorna. Efter fredsslutet ansvarade Hoover för American Relief Administration som organiserade matleveranser till miljontals svältande i centrala Europa.

* * *

Sfinxens gåta
Öfverbefolkningsproblemet är gåtan, som
ännu är olöst:
munnar i mängd ger en frodig natur, men

på mat är den sparsam.
Hunger och pest är den lösning man har och
med kriget i nödfall.
Därmed är ingen dock nöjd, ty den smakar
förskräckligt af grymhet.
Lejon och tigrar ha denna natur, de taga
sin näring
Blott med de starkares rätt och angripa
människan stundom.
Vilddjursmoralen dock synes för låg. Våra
vise och statsmän
sett sig omkring för att finna ett sätt, men
hittills de fåfängt
sökt efter lösning på gåtans problem, och
likväl de läst den:
"Om nu ditt öga, din hand eller fot är dig
till en anstöt,
kasta den bort." Det är svaret förvisst,
fastän dunkelt och gåtlikt.
Nyckeln du finner i samma Guds ord, och
nyckeln är kärlek,
kärlek till barnen jämväl och äfven till
ofödda släkten.
Säg det till Sfinxen, betrakta hans drag, och
han blinkar sitt bifall.
Öfverbefolkningsproblemet är löst, och dess
lösen är Kristus.
"Ack, mänskligheten räddas icke,
Om Kristus icke räddar den."

Från Uggletoner i vargatider, 1916.

Kommentar:

Det är ingen tvekan om att Hill var medveten om överbefolkningsproblematiken, och den dyker upp med jämna mellanrum upp i hans texter. Man måste väl tolka den här dikten som en uppmaning att avhållsamhet är den enda väg Bibeln erbjuder en troende. Här skiljer sig Hill från socialisternas agitation för tillgång till preventivmedel.

* * *

Grottekvarnen och kanonmaten
För många kockar gör dålig soppa,
för många munnar ge tomma fat.
Om detta ordspråk jag kunde proppa
i deras huvud som gå på stat.
Ty sent och [bit]tida det här predikas,

att barnaskaran bör blifva stor –
det är de fattigas [öde] – ej de rikas –
trälinnan blott skall nu blifva mor.

Jag hört det ofta: Ju flera munnar,
ju mer välsignelse, mera mat.
Det blir väl lögn då, hvad jag förkunnar,
att många munnar ge tomma fat.
I äktenskapet är det ju frågan
för Erk och för Maja: Hvar ska vi ta't?
Förgäfves flammor då kärlekslågan,
när Erk och Maja få gå på stat.

Men Grottekvarnen behöfver mälden,
och Krupps kanoner behöfva mat.
Vid dans och lek, som I då tillställden,
var det ej fråga om tomma fat.
De ungas nöje i kärleksyra –
var det beräkning? Var det ett knep?
Men dessa nöjen dock blefvo dyra
för mången jungfru, som yran grep.

Ty nästa år, då hon blifvit moder,
har hon väl älskling men ej en man.
I Sveas döttrar, hvad tårefloder
ha icke strömmat! Men lagen kan
dock ej beskylla en kvinnas heder,
ty Grottekvarnen behöfver mäld.
Man ler åt kyskhet och rena seder,
den fagra blir så till sköfling ställd.

I Sveas döttrar, hvem skall Er väcka
till full besinning och vett och sans?
Den kärlekslågan I måsten släcka,
som blossar upp då I gå på dans.
Patronen slösar ej sina pengar –
hans skänk betalas med kött och blod.
När pigor dansar med bygdens drängar,
blir barnsärningen ganska god.

Ty icke nog, att hon fick den första,
de andra komma på samma sätt.
Om de än hungra, om de än törsta,
hvad gör det väl? Hon får stå sig slätt.
Och mat och kläder? Där är fabriken,
där få de arbeta hvarje dag.
Men lifvets glädje är från dem viken
med hoppet krossadt och viljan svag.

Med tunn barmhärtighets sirapssoppa
och människokärlekens nådebröd
man deras magar försöker proppa,
försöker lindra de armas nöd.
Och så det ordspråket jag förkunnar,
då Erk och Maja få gå på stat:
Att arbetsknogarnas många munnar
ge tomma magar och tomma fat.

I bören lära er denna läxa:
För många munnar ge tomma fat.
Och detta ordspråket skall jag käxa
i alla hem, där de gå på stat.
Gif Krupps kanoner och Grottekvarnen
en annan mat och en annan mäld.
De oskuldsfulla, de rara barnen
en bättre framtid bör bli beställd.

De böra fostras till män och kvinnor
och blifva människor äfven de.
Den lugna hemfridens vårdarinnor,
bör Molock aldrig till sköfling ge.
Ett afvelsdjur bör ej kvinnan vara
blott för att Grotte skall få sin mäld.
Ty sedligheten skall hon bevara
och då betalas vår framtids gäld.

Låt dem, som bo i vårt lands palatser,
frambringa egna kanoners mat,
de, som ej vetat utaf strapatser,
som aldrig tvingats att gå på stat.
Men släpets döttrar och mödans söner
få sällan nog till sitt eget bröd.
Dem fattigdomen till sist bekröner
med hjonens nidskande understöd.

Du älskar Gud; älskar du din nästa?
Ofödde räknas ock däribland.
När svält och nöd skall i hemmet gästa,
då båtär mod ej det minsta grand.
När modern drifves att barnet mörda,
förtviflad öfver att ej ha mat,
skall då de orden ej blifva hörda:
”För många munnar ge tomma fat”?

Rainer, Ore. [sic] den 17 juni, 1916. [Rainer ligger i delstaten Washington, inte i Oregon.]

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

Kommentar:

Hill såg klart och tydligt att en stor barnaskara resulterade i svält och fattigdom för de fattiga. Han förstod också att det främst var de fattigas barn som hamnade i fabriker och arméerna, och han misstänkte att detta var en lömsk plan av de besuttna klasserna. Enligt Hill kunde överklassen gott föda fram sin egen kanonmat. Precis som i den föregående dikten ansåg Hill att avhållsamhet var den enda vägen – inte preventivmedel – och han lägger skulden på kvinnorna. En manlig förmyndarmentalitet genomsyrar dikten i och med att den kritiserar kvinnor som låter sig förföras, utan att ställa motsvarande krav på männen.

På andra ställen i sitt författarskap argumenterade Hill också att yngre män borde gifta sig med äldre kvinnor (som inte längre var lika fertila och inte skulle hinna föda lika många barn), och på så vis reducera antalet barn i familjen. Själv hade Hill åtta barn, så han visste av egen erfarenhet vilka utgifter som följde med en stor barnaskara.

Avdelning III: Protestdikter mot Första världskriget

Jag kan ej
Jag kan icke sjunga till krigsgudens ära,
jag kan icke inse, att våld skaffar rätt.
Jag kan inga offer åt Molock frambära.
Jag kan ej, jag kan ej, helt rätt och slätt.
Jag kan icke gilla, att människor hata
hvarandra som grannar med olika språk.
Jag tror ej, att gossarna födas att mata
kanonernas djäfvulskt omätliga vråk.

Jag kan icke tåla, när kvinnorna skändas
och spenbarnen spetsas på närmaste stör,
och snille och konst till förbannelse vändas,
och den här på jorden är sällast, som dör.
Jag kan icke prisa de tanklösa dårar,
som slängde cigarren i krutrummet ned.
De kunde ej räkna de suckar och tårar,
som de hafva framkallat led efter led.

Jag kan icke prisa de statsmän, som lägga
för staternas byggnad blott våldet till grund.
Ty våldet skall krossas af Hämnarens slägga,
med Belial Kristus ej ingår förbund.
Jag kan ej begripa, hur kriget skall höja,
förädla och utbilda människors ätt.
Med vilddjursmoralen hvem låter sig nöja?
Hvem medger, att rövaren endast har rätt?

Jag kan icke tro, att all makten är satans

på dessa de yttersta dagarnas tid.
Ty världarnas Herre är ock Leviatans,
han sitter vid styret och blifver därvid.
Nej, Molock har nedbrutit helvetets dammar,
förbannelsens störtflodar vältra sig fram.
Allt krigsgudens pris från Beelsebub stammar,
men hvem skall för floderna sätta en damm?

Jo, Fridsfursten härskar, och han skall allena
med rättvisa döma all jordenes krets.
Blott kärlekens band kan nationer förena,
blott kärlekens lag kan oss göra tillfreds.

Fredsdagen den 13 augusti förbannelsens år 1914.

[Från Uggletoner i vargatider, 1916.]

* * *

Offerhandlingen
Bindestreckarnas offerhandling
för sitt nyvunna fosterland
såg jag en kväll. Hvilken grym förvandling!
Det kunde sätta hvar bröst i brand.
Khakigossarnas unga skara
böjde knän kring altarets rund:
”Milde Gud, uti nåd bevara
hälgade offer i denna stund!”

Minnessänker, ett testamente
därtill ock en soldatkatekes,
kraft åt högtidens allvar länte,
ingen av gossarna var en mes.
När i vildaste stridens vimmel
döden rasar och satan ler,
kunna de tänka på fädrens himmel.
Kristna soldater! Hvad vill du mer?

Khakigossarnas blodiga trasor
spridda i skyttegrafvarnas dy,
såg jag, och helvetets alla fasor,

undrade då: Månne djäflarna spy?
Hemskt och äckligt, ej kan beskrivas
offeraltaret, dit de gå.
Nej, de gå ej, de måste drifvas.
Penningeroffarna köra på.

Trettiotusen millionärer
kriget skaffat i detta land.
Låt dem gå, våra krigsaffärer,
frihetsiffrarna slås i band.
Guldet, guldet har högsta makten,
ringa aktas ett människolif.
Hvem skall hindra nu offerakten?
Rycka ur handen Abrahams knif?

Herre Gud, hvilka vilda dårar?
Mynta pengar af människoblod!
Se hvad trafvar af lik och bårar,
fylla fälten, där slaget stod!
Herre Gud, du har högsta makten,
allt ger människan för sitt lif.
Du kan hindra nu offerakten,
rycka ur handen Abrahams knif.

Vid åsynen af afskedsfesten för de tretton gossarna, som uttagits från vår församling i Tacoma, Ore.
[sic] söndagen den 21 okt, 1917.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

Kommentar:

Uttrycket "bindestreckare" användes under den här tiden om amerikaner med rötter i en annan kultur, som t ex de svensk-amerikaner som vuxit upp i Sverige.

Med den politiska vänstern delade Hill synen att krig alltid uppmuntrades av den lobby som representerade krigsindustrin, och som kunde göra stora ekonomiska vinster vid försäljningen av vapen och ammunition. Han hävdade alltid bestämt att han inte kunde godta principen att "våld skapar rätt," något han kallar "vilddjursmoralen". Kanske bottnar Hills känslor sent i livet – resignation och desillusionering – i tanken att Gud hade möjlighet att stoppa detta meningslösa dödande, men inte gjorde det. I stället tycktes det vara så – ju längre kriget pågick – att det istället var de ekonomiska intressena som hade den yttersta makten.

Avdelning IV: De sista åren i Oregon

>På min sextiotredje födelsedag

Hur tomt och kallt är lifvet här,
platt intet mig förnöjer!

Det är blott möda och besvär,
och glädjen städse dröjer.

Hvad är vårt lif?

En skugga blott.

Och strid och kif
är städs vår lott.

Hur tomt och kallt är lifvet här, platt intet mig förnöjer.

Jag trott det skulle bättre bli,
när ålderns dagar komma.

Då skulle jag från sorg bli fri
i krets av barn och blomma.

Men sorgen tär
på själ och kropp.

Min framtid är
ej fylld av hopp.

Jag trott det skulle bättre bli, när ålderns dagar komma.

Ack Herre Gud, till dig jag flyr;
du är mitt hopp allena.

Ty kärleksfull du allting styr,
allt skall till godo tjäna,
den, som på dig
sin lit har satt,
på framtidsstig,
i framtidsnatt.

Ack, Herre Gud, till dig jag flyr; du är mitt hopp allena.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 2.]

Kommentar:

Det finns två versioner av denna dikt i Swenson Center Archive, Augustana College Hill collection; en i låda 4, mapp 2, och en i låda 4, mapp 3. På den senare finns en anteckning i Hills handstil: "Mel. Vid Jesu hjärta, där är rum." Eftersom Hill föddes 1851, bör den här dikten ha skrivits 1914.

* * *

The Oregon Song

Oregon, Oregon, glorious are thy mountains,
beautiful, picturesque forest and hill and dell.
Glacier-clad, snow-bedecked source of all thy fountains,
nestingly, restingly, romance alone can tell.
Whispering in the tree-tops, and
glistening in the brook-side, the
balmy, soothing zephyr invites us here to dwell.

River-swept, ocean-bound, roar of the waves majestic,
crater lakes, waterfalls, cliffs of artistic mould,
climate salubrious, homelike and so domestic,
centuries made thee whose story was never told.
Sportingly in the brooklet,
cavortingly in the river,
the finny world entices the angler as of old.

Step aside, far and wide! Here come the Oregonians!
Free [we] are near and far until our mountains fall.
Sylf and sprite now invite: "Come and be Oregoni[a]ns!
Room we have, boom we have, here is a place for all.
Here you can build your mansion, and
here you can plant your vineyard!"
The fisherman and the hunter give answer to the call.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 1.]

Kommentar:

Denna sång är en av de få som Hill skrev på engelska. Det finns ingen anteckning om melodi.

* * *

Hälsning till Sverige

Från den idylliska Karlsborgsdalen
bären vår hälsning till Sverige fram.
Talen om barndomsminnena, talen
om den förskingrade Sveastam.

Svenskar i öster, i norr och i söder,
svenskar vid brusande vestervåg.
Svenskar vi föddes, och kärleken glöder
än under idogets segertåg.

Kunna vi glömma vår barndoms dagar?
glömma den jord, där vår vagga stått?
Drefvos vi än af förvända lagar
bort från den trakt, där vi som barn gått.

Likväl är Sverige det land på jorden,
där vi först lärde en moders namn,
Sverige är landet i fjärran Norden,
hägrar dock skönast i minnets hamn.

Säg dem där hemma, att svenska hjärtan
klappa än varmt för en fosterbygd.
Säg dem, att längtan och främlingsmärthan
alltid ej anses som en ädel dygd.

Dårskapens yngel, som föga veta,
känna ej hemsjukans dolda kval,
alltså de drista att sångaren reta,
då han besjunger sin hemlands dal.

Hälsa vårt folk i den höga Norden,
de hafva värnat om lag och rätt,
vilddjuren rasat kring halva jorden,
krigets örn är väl nu rätt mätt.

Likväl ett land blott med lag kan byggas,
lag som tillika är rätt och sann.
Då blott skall freden och frid betryggas,
då kan enhvar bli en fridens man.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 4.)]

Kommentar:

Den här dikten saknar datum, men den måste ha skrivits ganska sent eftersom den kommer från Hills bosättning i Karlsborg i Oregon. Raden som säger att ”krigets örn är väl nu rätt mätt” pekar mot att den skrevs mot slutet (eller efter) av Första världskriget. Dikten nämner också ospecificerade lagar som tvingar svenskar att lämna sitt hemland: ”Drefvos vi än af förvända lagar / bort från den trakt, där vi som barn gått.” Tydligt uppfattade inte Hill att dessa lagar har rättvisa, för han önskar lagar som är ”rätta och sanna”. Hill deltog aktivt i den svenska sekelskiftesdebatten om utvandringens orsaker och konsekvenser, och skrev i det sammanhanget att han kände sig besviken att han inte kunde flytta tillbaka till Sverige.

* * *

I den täcka Karlsborgsdalen

I den täcka Karlsborgsdalen
fira vi midsommarfest,
medan cedern, furn och alen
prunka där som allrabäst.

Oberörd av tidens röster,
en naturens ärestod,
bakom kullarna i öster
tronar snöbetäckt Mount Hood.

Här i skogens dunkla sköte,
obemärkt liksom i smyg,
träder doften oss till möte
af linnea, vek och blyg.

Blomsterkungens minne talar
blommans doft och rosens färg
öfverallt i våra dalar,
öfverallt på våra berg.

Och när blomstrens tid är inne
här uti naturens skygd,
låt oss hålla kärt i minne
våra pilgrimsfärders bygd.

Låt oss aldrig, aldrig glömma,
hvad som pröfvat deras mod,
men om Nordanlandet drömma,
hvarest deras vagga stod.

Mel. Fjäriln vingad är [sic] på Haga

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 4.]

Kommentar:

Karlsborg var den enda organiserade svenska "kolonin" i Oregon. Initiativtagare var pastor Carl Johan Renhard och kolonin grundades ca 1905. Aktiv rekrytering av svenskar (främst från andra delar av USA) förekom fram till börskraschen i slutet av 20-talet. Postadressen var Colton, och det är det namn som området har idag. Karlsborg kan knappast kallas en dal eftersom det ligger i en ganska högt belägen trakt i Kaskadbergen. Avståndet till Portland är ca 50 km. Samuel Magnus Hill ligger begravd på den kyrkogård i Colton som kallas Lutheran Pioneer Cemetery. Idag finns knappt några svenska familjer kvar i Colton.

Hill's användning av ordet "furn" i den svenska texten är ett av de få "svengelska"orden i Hills texter, och det är nog mest till för att få rätt antal stavelser. Ordet har inte med det svenska trädet "fura" att göra, utan avser det vanligaste barrträdet i västra Oregon, "the Douglas fir".

* * *

Bland stubbar och stockar
Bland stubbar och stockar jag lefver min dag,
på min fridfulla kulle i skogen.
På stocken jag sågar och vänder ett slag,
att bereda en torfva för plogen.
Och medan jag så mitt arbete gör,
komma mig då dessa tankarna för.
Och så i min möda jag finner behag,
ty sångmön är ännu mig trogen.

De store de täflat med buller och bång
i en rasande dans med hvarandra.
Men fridfull är dagen och blir icke lång,
och mitt arbete ingen må klandra.
Så hugger jag då och sågar ibland,
och rullar också min stock litet grand.
På samma gång jag fantiserar en sång,
som skall ibland vännerna vandra.

De ugglor jag hört i den villande skog,
som med vargarna synes förtrogna.
Och toner jag tecknat, som nu vore nog
att oss göra för fångelset mogna.
Ty sanningen tål ej lögnarens barn,
en vinningens mål är endast ett skarn.
Jag reder så torfvan för spade och plog,
och vännerna äro mig trogna.

När dårarna väsnas, jag tänker som så:
sin belevnhet de annonsera.
Så låt de blott hållas, ja, låt de gå på,
och med dem är ej lönt att resonera.
Ty stötte du dem i en mortel som gryn,
hvarendaste lem – ej någon försyn
de dock skulle äga, ej heller förstå;
af dårskap de blott existera.

Och sympatisera med dårarnas flock,
som till slut dock hvarandra uppäta?
Nej, dåren är lik trädgårdsmästarens bock,
och med honom man vill icke träta.
Han blott är ett djur, han har ingen sans.
Sin egen natur man följer med glans!
Jag hugger och sågar och rullar min stock,
men dårskapen kan jag ej mäta.

Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 3.)]

Kommentar:

I den sista strofen i dikten leker Hill med det gamla svenska ordspråket om att "sätta bocken till trädgårdsmästare", dvs att ge någon en arbetsuppgift för vilken han eller hon inte är det minsta lämpad.

* * *

Emigrantens hemlängtan
Ack, den älskade fädernejorden,
dit så ofta jag längtar och trår,
detta barndomens hem uti Norden,
huru skönt för mitt minne då står.

O, när får jag väl skåda dig åter,
lilla koja, som var mig så kär?
När som ensam jag går här och gråter,
ack, ett oskuldens minne du är.

Icke finns någon plats uppå jorden
mera älskad än barndomens hem.
O, jag längtar tillbaka till Norden,
ack, hur gärna jag tågade hem.

Melodi: Mellem bakker och bjerg invid havet.

[Augustana College, Swenson Center Archive, Hill Collection, Box 4, Folder 4.]